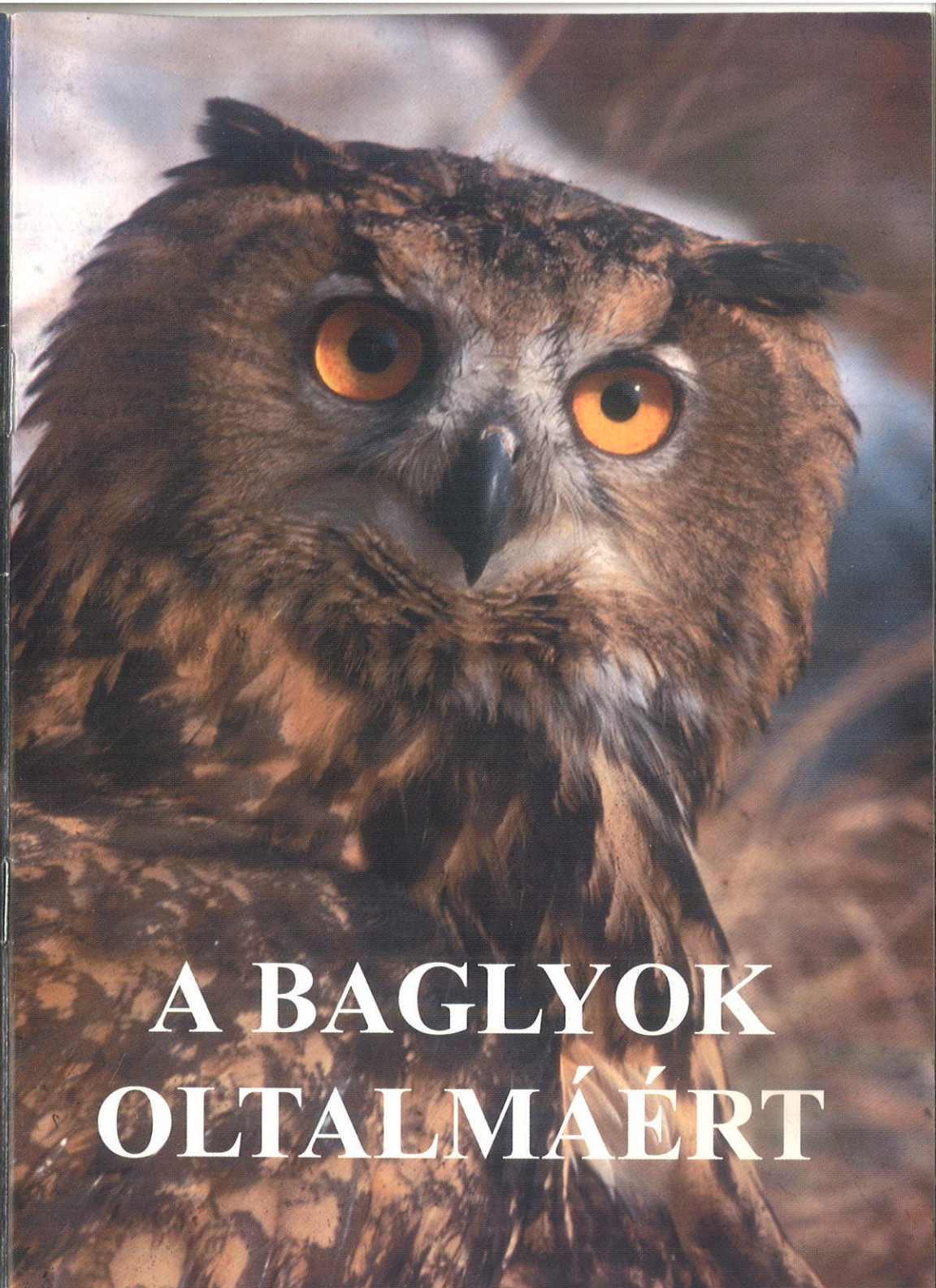
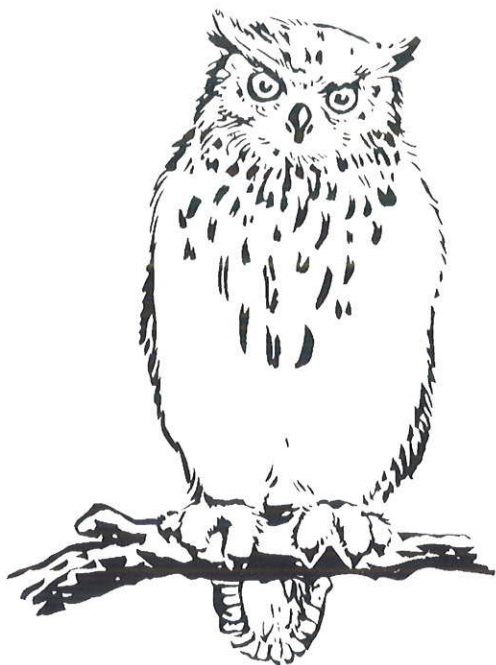

A BAGLYOK OLTALMÁÉRT

„Az egyes korokban és kultúrákban különböző hiedelmek övezték ezt a madárcsoportot. Éjszakai madár lévén szoros kapcsolatban állt az »alvilággal«, de a sötétben látó szemei miatt az elrejtett dolgok ismerője, a bölcsesség jelképe is volt egyben.

A bagoly egyik régi kisázsiai, magyar neve a Tudó volt.

Diószegi Vilmos őshitünk egyik kutatója hangsúlyozta a sámánok fején viselt tollal kapcsolatban a bagoly fontos szerepének az emléket, melyet a magyarság más hagyomány-őrző népcsoportjai is megtartottak.

A dévai csángóknál a bagoly az eredeti képzetnek megfelelően a táltoshoz kapcsolódik – tudniillik a bagoly táltosmadár –, éppen ezért nem is szabad bántani.

A kereszténységben a bagoly sajnos egyértelműen rossz »ómenné« lett, s a »boszorkányság« madaraként vált széles körben ismertté.

Ez a több évszázados előítélet még napjainkban is sok helyen érezteti negatív hatását.“

A BAGLYOK OLTALMÁÉRT

Szerző:
Dudás Miklós

Lektorálta:
Dr. Kalotás Zsolt
Papp László

Kiadja:
Dél-Nyírség-Bihari
Tájvédelmi Egyesület
2002.

Felelős kiadó:
Gyarmathy István

Nyomdai előkészítés:
Vetró Mihály

Nyomdai munkák:
Litográfia
Debrecen

A címlapon és a hátlapon:
Uhu, Szitta Tamás fotói

*A kiadvány megjelenését
a Környezetvédelmi Minisztérium támogatása tette lehetővé.*

A BAGLYOK OLTALMÁÉRT

Talán egyetlen állatsoporthoz sem kapcsolódik annyi hiedelem, babona, mint az „éjszaka titokzatos lényeihez” a baglyokhoz. Az embert a sötétstől, az ismeretlentől való ősi félelme készítette arra, hogy évszázadokon keresztül kíméletlen üldöztetésnek tegye ki ezeket az ártalmatlan lényeket. Meglehetősen bizarr hangjuk, nesztelen repülésük megragadta az ember misztikus képzeletét, s a róluk szövögetett rémtörténetek hatására félelemből, babonából ezerszámra pusztították őket. Az ördögi tulajdonságokkal felruházott „éjszaka démonait” (pld. kuvik = halálmadár) válogatott kegyetlenséggel irtották. Gyakori elpusztítási módjuk volt az élve kiszégezés, az elevenen elégetés, halálra éheztetés stb. A tudatlanság továbbélésének bizonyítékaként sajnos még napjainkban is akadnak hasonló esetek.

Az ókori görög világban jobb sora volt a baglyoknak. Abban a korban egyes fajokat isteni tulajdonsággal ruháztak fel (pld. a kuvik Athéné istennő madara volt), a bölcsesség jelképének tekintették, s szentként tisztelték, védték őket.

A baglyok nappali vakságáról szóló – ma is élő – hiedelem csakúgy téves, mint az a hit, hogy a teljes sötétség idején is kitűnően látnak. A magas északi tundrákon élő hóbagoly a nyári hónapokban nappal vadászik, mivel a nap a „fehér éjszakákon” hónapokig nem nyugszik le. Általánosságban azonban a legtöbb bagolyfajt az éjszakai életmód jellemzi.

Fejlődéstanilag a baglyok nem a ragadozó madarakkal, hanem a harkályokkal, lappantyúkkal rokonok, tollazatuk sokszor szerény barnás tónusú, gyakran azonban csodálatosan finom „fakéreg” mintás. Ez a tulajdonságuk a majdnem tökéletes rejtőzködésre teszi őket alkalmassá a nappali órákban.

Fotó: Bagyura János

Azoknál a fajoknál, amelyek a sötétben vadásznak, (pl. a gyöngybagoly) két fülnyílásuk aszimmetrikus elhelyezkedése és a két belső fülük különböző érzékenysége, lehetővé teszi a térbeli hallás képességét, így teljes sötétségben is képesek bemérni a talajon mozgó pockot, patkányt stb. Ilyen módon sokkal hatékonyabb vadászok, mint a sólyom-alkatúak.

A hazánkban költő bagolyfajok közül csak egyetlen épít hevenyészett fészket (réti fülésbagoly), a többi faj odvas fák üregeiben, sziklafalak hasadékában, elhagyott, romos tanyákon, templomtornyokban, hodályokon üt tanyát, vagy nappali ragadozó madarak, vetési és dolmányos varjak, szarkák elhagyott fészkeit foglalják el.

A fiókák vakon és zárt fülnyílással bújnak ki a tojásból. Életük első hetében csak etetéskor, a fej és a szájug ingerlésére nyitják ki csőrüket. Táplálékuk zömét emlősök (apró rágsálók) alkotják, de madarakat, kételtűeket és igen sok rovat is fogyasztanak. A csontokat, a szőrt a tollakat és a kitenyélőket nem emésztik meg, azt kisebb-nagyobb hosszúságú gombócok (köpetek) formájában kiöklendezik. A bagolyköpetek analízise alapján megbízható információkat gyűjthetünk egyes fajok táplálkozásáról és képet nyerhetünk a baglyok vadászterületének kismérs (pld. pockok, egerek, cickányok) faunájáról. A bagolyköpet analízis során a meghatározott fajok gyakorisága alapján egyes kártevő rágsálók fajok (pld. mezei pocok) állományváltozásai, gradációi, gyors és nagymértékű egyedszám növekedése előre jelezhető, ami gyakorlati szempontból is nagyon fontos, hiszen a gazdák felkészülhetnek a védekezésre, csökkenthetik, megakadályozhatják a kártételeket.

Hazánkban 12 bagolyfaj fordul elő, ebből 9 faj rendszeresen, vagy alkalmanként költ is. Valamennyi bagolyfaj törvényes természetvédelmi oltalom alatt áll. Az ismert fajok között fokozottan védett és védett fajok is találhatók.

Az emberi léptékkal mért hasznosság és károság kissé elavult kategóriáit is figyelembe véve, a leghatározottabban ki lehet jelteni, hogy a baglyok egyértelműen – az ember szempontjából – rendkívül hasznos madarak.

Bízunk benne, hogy a vadászok, erdészek, a természetben járó, ott dolgozó emberek döntő többségének már nem lesz teljesen ismeretlen az itt sorra kerülő fajok ismertetése.

Elpusztult gyöngybagolyok, fotó: Nagy Tibor

Gyöngybagoly

(*Tyto alba guttata*)

Elterjedési területe Európában északon Dél-Svédorszáig, keleten Dél-Olaszorszáig húzódik. Nyugat-Európában (a Brit-szigeteken, Franciaországban, az Ibériai-félszigeten, és a Mediterránemuban a hófehér mellű alfaja él, Közép-Európában - így hazánkban is - a barnás mellű alfaj fordul elő. Néhány év óta a Dunántúlon is fészkel a fehér mellű alfaja a (*Tyto alba alba*).

Galamb nagyságú, jellegzetes barnás tollazatú, különlegesen finom mintázatú bagoly. Kultúrakövető faj, amely inkább a sík és dombvidékeinken fordul elő. Keresi az ember közelségét, mivel eredetileg odúlakó volt gyakran templomtornyokban, hodályok padlásán, pajták tetőzetében költ. Ritkábban egyéb épületek sötét zugaiban, partfalak üregeiben bálásszalma kazlakban is fészkelhet. Megfigyelték már, hogy padlástérben, galambdúcban együtt költött a galambokkal. Általában 4-6 fiókát nevel, de táplálékban gazdag években akár 7-8 fiatal is repülhet egy fészkekből. Általában évente egyszer, mezei pocok gradációs években esetleg kétszer költ.

Tápláléka főleg apró rágcsálókból áll: mezei pocok, güzüegér, mezei és erdei cickány, törpecickány, vándorpatkány, stb. A havas téli időkben apróbb madarakat (mezei és házi veréb stb.) is zsákmányol. Állandó madarunk, a fészkelő helyről csak a fiatalok távoznak el, illetve a környéken kóborolhatnak. A hazai populációja az utóbbi évtizedben rendkívüli módon csökkent. Ennek okai összetettek, de a biztonságos fészkelőhelyek fogyatkozása (pl. templomtornyok és padlások lezárása), természetes élőhelykonkurrenciának a nyesteknek a felszaporodása és a kemény telek okozta pusztulások mindenképpen döntő jelentőségű. Sajnos a települések gyors urbanizációja, a gépjármű forgalom növekedése, a rágcsálóirtó szerek, és egyéb kemikáliák által okozott másodlagos mérgeződések hatására is sok áldozatot követel. Speciális költőládák kihelyezésével (hodályokba, templomtornyokba stb.) néhány helyre sikerült visszatelepíteni. Hazai fészkelő állománya: kb. 1000 pár.

Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke: 100.000 Ft.

Fotó: Papp László

Hóbagoly

(*Nyctea scandiaca*)

Északi elterjedésű faj, a sarkkörön túl a mozaikos, fátlan tundrán él. Európában rendszeresen csak Norvégia legészakibb területein, a Kanyin-félszigeten és Grönlandon költ.

Az öreg hím hófehér, míg a tojónál fehér alapon fekete harántsávok és pettyek láthatók. A talajon költ, de fészket nem épít, tojásait egy sekély mélyedésbe rakja. Táplálékának zömét az északi tájak jellegzetes apró rágcsálói, az északi pocok és a lemming-fajok adják, de fajd nagyságig madarakat is képes zsákmányul ejteni. A fészkelő területén állandó faj, alkalmanként azonban – táplálékszűk esztendőik telén – délebbre is elkóborol. Hazánkban rendkívül ritkán fordul elő. Az európai populáció védelmi szempontból sérülékenynek minősül.

Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke: 250.000 Ft.

Fotó: Konyhás István

Uhu (Bubo bubo)

Bár egész Európában elterjedt faj, populációi a kontinensen szigetszerűen húzódnak. Hiányzik az iparilag fejlett és intenzív mezőgazdasági háttérrel rendelkező régiókból: a Brit-szigetektől, Dániától és a Német-Lengyel-síkról. A hóbagolynál valamivel nagyobb termetű, a jól látható tollfülei miatt más madárral összetéveszteni nem lehet. Az erdei fülesbagolynál jóval nagyobb termetű. Hazánkban rendkívül ritka költőfaj, csupán az Északi-, valamint a Dunántúli-középhegységben fordul elő. Általában a természetes sziklafalak párkányain, vagy művelésből kivont kőbányák falaiban levő üregekben telepszik meg. Ritkábban öreg odvas fákban, elhagyott nagy ragadozó madár gallyfészkeikben, vagy egyszerűen csak a talajon költ. Április elejére teljes a fészekalja (2-3 tojás). Tápláléka rendkívül változatos: mezei pocok, erdei egér, vakondok, keleti sün, hörcsög, vándorpatkány, menyét, mókus, vizipocok, denevérek, fiatal mezei és üregi nyulak, kőlyökróka, vetési varjú, örvös galamb, szarka, fekete rigó stb. fordul elő étlapján. Alkalmanként még a fajrokonai közül is zsákmányol: erdei fülesbagoly, macskabagoly, stb.

Fotó: Szitta Tamás

1986-92 között nemzetközi segítséggel évente átlag 20 fiatal uhut engedtek szabadon a Bükk Nemzeti Park területén, hogy a kipusztulás szélén lévő hazai állományt megmentse. Ez az akció is hozzájárult, hogy némileg növekedett a hazai populáció. Jelenleg 25-30 párra tehető a költő párok száma.

Az „uhuzás“ (élő uhu segítségével végzett varjúfélék gyérítése) ma már tiltott vadászati mód hazánkban. Néhány évvel ezelőtt még rendszeresen szedtek ki fiókákat az ismert fészkekből, hogy vadászatra használják őket. Ezek a fészekrablások a kipusztulás határára sodorták a magyar állományt, amelyet a szigeteletlen közép feszültségű elektromos távvezeték oszlopok, a költőhelyek zavarása (bányászat, és az idős korú odvasodó fakkal rendelkező erdők letermelése stb.), és az illegális lelövések is veszélyeztettek.

Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke: 250.000 Ft.

Erdei fülesbagoly (Asio otus)

Eurázsia és Észak-Amerika mérsékelt övi zónájában, a tülevelű és lombos erdők övében él. Hazánkban még gyakori költőfaj. Varjú nagyságú, vörhenyes-barnás színezetű madár. Jellegzetes – 6 tollból álló – tollfülei felállók, szivárványhártyája narancssárga.

Hazánkban síkvidéki, tisztásokkal tarkított, mozaikos, vegyesállományú ligeterdőkben, nagyobb parkokban, mezőgazdasági területek mezsgyéin húzódo fasorokban fordul elő. Előszeretettel foglalja el a szarkák és dolmányos varjak elhagyott fészkeit és gyakran a vetési varjú telepeken is költ. A vadászetika ezért is ítéli el a szarka, dolmányos-, vetési varjú fészkek szétlövését – amelyet egyébként a vadászati jogszabály is szigorúan tilt – mert a megdöglött dűvadírtásnak védett madárfajok: kék vércse, vörös vércse, kabasólyom, s köztük az erdei fülesbagoly is áldozatul eshetnek.

Az erdei fülesbagoly március végén, április elején kezd költésbe. Fészekalja átlagosan 4-6 tojás. Táplálékuk zömét a mezei pocok teszi ki, de alkalomadtán egereket is zsákmányolnak. A fiókanevelés időszakában nagyobb bogarakat is fogyasztanak. A kemény teleken alkalmanként apró madarakat (mezei veréb, zöldike stb.) is elfognak. Télen laza csapatokba tömörülnek és gyakran behúzódnak lakott területekre. A nappalozó példányok gyakran megfigyelhetők parkokban, kertekben, temetőekben. amint örökzöld fákon, bokrokon ülnek. Ebben az időszakban sajnos sokszor esnek áldozatul lelkiismeretlen légpuskások szórakozásának.

A hazai fészkelő állománya: kb. 5-8.000 pár.

Védett faj, természetvédelmi értéke: 10.000 Ft.

Fotó: Bagyura János

Réti fülesbagoly

(*Asio flammeus*)

Eurázsia mérsékelt és arktikus tájain elterjedt. Kontinensünkön Írország, és a Meditteráneum kivételével rendszeres vagy alkalmi fészkelő. Hazánkban az Alföldön, a Sárréten és a Hanságban szórványosan költ.

Árnyalatnyival nagyobb termetű, mint az erdei fülesbagoly. Tollfülei alig észrevehetőek – 4 tollból állók-, a szívérványhártyájának színe citromsárga.

A fátlan, nyílt területeket, vizenyős, zsombékos réteket és kaszálókat, turjánokat kedveli. Az erdős részeket kerüli, a fák ágaira ritkán telepszik. Egyetlen bagolyfajunk, amely fészket rak. A fészket, sásból és fűfélékből a talajon építi. Fészkelje átlagosan 4-7 tojás. Május elején kezdi el a kotlást.

Fő tápláléka a mezei pocok, alkalmanként nagyobb bogarakat, kisebb énekes madarakat, békát és gyíkot is zsákmányol.

Telente nagyobb csapatokban (25-30) összeverődnek egy-egy zavartalan savanyúfüves kaszálón, sásos lápréten, ritkásabb nádas, gyékényes környékén. A hazai költő párokat leginkább a gépi kaszálások veszélyeztetik.

Hazai fészkelő állománya évszázadtól függően változó: kb. 20-40 pár.

Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke: 100.000 Ft.

Fotó: Dr. Kovács Gábor

Füleskuvik

(*Otus scops*)

Szubtrópusi elterjedésű faj. Európában hazánk az egyik legszakibb költő területe. Serregély nagyságú szürkés-barnás alapszínezetű, apró bagoly. Tollfüleit csak izgalmi állapotban mereszti fel. Kedveli a száraz, déli kitettségű dombvidékek ligetes idős erdőállományait, öreg gyümölcsösökben és parkokban is szívesen megtelepszik. Az utóbbi években a síkvidékeken is terjedőben van. Néhány éve (1993) a Hortobágyon és az Alföld több más területén is sikerült bizonyítani költését. Természetes faodvakban telepszik meg, de a mesterséges fészkekodút is szívesen elfoglalja. Április végén érkezik meg, a telet a trópusi Afrikában tölti.

Táplálékának zömét rovarok (zöld lombzöcske és egyéb egyenesszárnnyúak, bogarak, lepke hernyók, kabócák stb.) adják, de ritkán kisméretű és madarat is zsákmányolhat. A hazai költő állomány nagyságát a megfelelő élőhelyek limitálják. A telelő területeken használt rovarölő szerek veszélyeztethetik a fajt.

Hazai állománya kb. 300-400 pár.

Védett, természetvédelmi értéke: 50.000 Ft.

Fotó: Szitta Tamás

Gatyáskuvik

(*Aegolius funereus*)

Európában az arktikus (sarkkörön túli) és boreális (magashegyvidéki) túlevelű és vegyes lombos erdőkben fordul elő.

Galambnagyságú, teste fehér pettyekkel és foltokkal sűrűn mintázott. Csüdje és lábujjai dúsan tollasak. Tollfülei nincsenek.

Hazánkban 1997-ig csak ritka kóborlóként került elő. Ekkor sikerült bizonyítani első ízben hazai költését a Zempléni hegységben. Odúlakó, így a mesterséges fészekodúkat is elfoglalja.

Április végén, május elején kezdi el a költést.

Fotó: Konyhás István

Fő táplálékát az erdőkben élő apró rágesálók (erdei egerek, pockok) jelentik, de alkalmanként énekes madarakat, békát is fogyaszt. Rovarokat ritkán zsákmányol.

A hazai fészkelő állomány nagysága nem ismert. Terjeszkedőben lévő faj, így várhatóan más Középhegységi erdeinkből is elő fog kerülni. A megtelepedő párokat az erdészeti tevékenység (idős állományú erdők tarvágása) veszélyezteti.

Védett, természetvédelmi értéke: 10.000 Ft.

Kuvik

(*Athene noctua*)

Eurázsia mérsékelt övében általánosan elterjedt. Európában csak Skandináviából hiányzik. Hazánk síkvidékein az egyik leggyakoribb bagolyfaj. Gerle nagyság, de zömökebb testalkatú, kerek szárnyú, rövid farkú madár. Fülei nincsenek, háta szürkésbarna, fehér foltozással, hasa hosszanti sávokkal tarkított. Állandó madarunk.

Élőhelye: emberi települések közelében, hodályok, magtárak padlásain, romos épületek védettebb zugaiban, bálásszalma kazlakban telepszik meg. Idős nyár és fűzfák odvaiban is fészkelhet. A mesterségesen kihelyezett fészkelő odúkat is szívesen elfoglalja. Április végén kezd el a kotlást átlagban 4-5 tojáson.

Táplálékának zömét, tavaszi-nyári hónapokban főleg gerinctelen fajok alkotják: rovarok (trágyabogarak, ganéjtűrő bogarak, cserebogár fajok, gabonafutrinka, lótetű, sáskák, rózsabogár, stb.) és földigiliszták. Nyár végén és ősszel a zsákmányában már a mezei pocok és a gűzüeger kerül túlsúlyba. A téli ínségesebb időszakokban apróbb madarakat is el-elfog (mezei-, házi veréb, citromsármány, stb.). Költő állományát a légpuskások és az áramütés (a 20 kV-os távvezetékek szigetetlen oszlopai) veszélyeztetik. Nyugalmas területeken mesterséges költőodúkkal viszonylag könnyen fészkelésre készíthető.

Hazai költőállománya: 2-3000 pár.

Fokozottan védett, természetvédelmi értéke: 100.000 Ft.

Fotó: Szitta Tamás

Törpekuvik (*Glaucidium passerinum*)

Északi elterjedésű faj. Skandináviában és Szibéria nyugati részében gyakori. Közép-Európában a magas hegységek fenyveseiben él (Kárpátok, Alpok). Terjeszkedésében levő faj. Az utóbbi években hazánk területén is gyakrabban került elő (Kőszegi hegység, Mát-ra, Zemplén). Fészkelését még nem sikerült bizonyítani.

Európa legkisebb bagolyfaja, pacsirta nagyságú, kimondottan erdőlakó. Nappal is vadászgat. Idős állományú fenyvesek természetes faüregjeiben vagy harkály készítetté odúk-ban költ. Kotlása április végén, május elején kezdődik, a teljes fészkelési 4-6 tojásból áll.

Fotó: Konyhás István

Tápláléka, főleg apró énekes madarakból áll (kírálykák, cinegék, sármányok, süvöltők, stb.).

Alkalmanként erdei egereket és bogarakat is fogyaszt.

Fészkelő területén állandó madár, csak nagy havazások idején húzódik az alacsonyabb régiókba. Az állomány nagyságát befolyásoló tényezők közül, az intenzív erdőgazdálkodás a legjelentősebb, melynek következtében számos élőhelye szűnik meg, vagy válik alkalmatlanná a fészkelésre.

Védett, természetvédelmi értéke: 10.000 Ft.

Karvalybagoly (*Surnia ulula*)

Az északi féltekén a sarkkör közeli területeken, a tajga zónában fészkel. Európában Skandináviában, valamint Oroszország fenyő és nyírfaerdőiben él.

Erdei fülesbagoly nagyságú, hasi oldala a karvalyra emlékeztető, viszonylag hosszú farkotollú, fehér színű, sűrű szürkésbarna harántsávazással. Nappal vadászó bagoly, olykor-olykor a levegőben „szitálva” lesi a zsákmányát, mint a vércsék, ölyvek. Odvas fákban, vagy ragadozó madarak elhagyott fészkeiben költ.

Táplálékának zömét a lemmingek és a mezei pockok alkotják, de a téli időszakban az apróbb madarak zsákmányolására tér át. Októberben főleg a fiatalok hagyják el a fészkelőterület környékét, ilyenkor délebbre húzódnak. Rendkívül ritka kóborlóként jutnak el hazánk területére. A telelő állományt leginkább az illegális lelövés veszélyeztetheti.

Védett, természetvédelmi értéke: 10.000 Ft.

Fotó: Konyhás István

Macskabagoly

(*Strix aluco*)

Egész Európában, Észak-Afrikában, Nyugat-Szibériában előfordul, kontinensünk leg-északibb területeiről hiányzik.

A vegyes állományú öreg erdeinkben, ligetekben, fasorokban, városi parkokban, elhagyott épületekben egyaránt szívesen megtelepszik. Az erdei fülesbagolynál valamivel testesebb, szemei különösen nagyok, sötét feketésbarnák. Hazánkban barnás-rőtes és szürkés színváltozatban fordul elő, a szürkésbarna a gyakoribb. A vörhenyes és a sötétfeketés (melanisztikus) példányok ritkábbak.

Egyik legismertebb bagolyfajunk, odvas fákban, padlásterek, hodályok félreeső zugában fészkel, kedvező időjárás esetén kétszer is költ egy évben.

Tápláléka változatos lehet: rágcsálók (mezei és erdei pocok, erdei egerek, mókus, vándorpatkány, stb.) rovarrevő emlősök (cickányok, vakondok) egyaránt gyakran előfordulhatnak étlapján. A kemény teleken az apróbb madarakat is zsákmányolja (mezei-, házi veréb, fekete rigó, balkáni gerle, stb.).

Költő területén állandó madár, csak az azévi fiatal madarak kóborolnak el a fészkelőhelyüktől, akár több száz kilométerre is.

Állományát az intenzív erdőgazdálkodás, az illegális lelövések és az elektromos távvezeték veszélyeztetik. A mesterséges fészkelőodukat szívesen elfoglalja.

Hazai fészkelő állománya: kb. 10.000 pár.

Védett faj, természetvédelmi értéke: 10.000 Ft.

Fotó: Bagyura János

Uráli bagoly

(*Strix uralensis*)

Eurázsiai faj, amely az északi és a boreális (hegyvidéki) zóna madara. Európa északi és keleti részét lakja. A középhegységi idős korú, vegyes állományú lombdöfket és fenyveseket részesíti előnyben. Kedveli az irtásokkal, hegyi rétekkkel váltakozó mozaikos élőhelyeket.

Az uhunál valamivel kisebb termetű, tollfülei nincsenek, a feltűnően hosszú farka lekerített. A 80-as évek elejétől rendszeresen költ hazánkban, elsősorban a Zempléni hegységben, de szóróányosan a Bükkben is, sőt a Borsod-Hevesi dombságon is próbálkozott már egy pár a fészkeléssel.

Idős derékba tört odvas fák hiánya miatt, gyakrabban költ ragadozó madarak elhagyott fészkeiben. A Zempléni-hegységben kihelyezett mesterséges költőládákat is szívesen elfoglalja. Áprilisban kezdi el a kotlást, átlagban 3-4 tojást rak.

Táplálékát elsősorban apró rágcsálók jelentik (mezei pocok, erdei pocok, pirók egér, sárganyakú erdei egér, mókus), de alkalomadtán madarakat (rigófélék, vetési varjú, stb.) is fog. Szívesen fogyaszt bogarakat is.

Fészkelő helyén állandó, de kemény teleken inváziósszerűen az alföldi erdőkbe is lejuthatnak. A fészkelő állományát veszélyeztető tényezők közül a lelövéseket és a nem kellően körültekintő erdészeti tevékenységet kell első helyen említeni.

Hazai állománya: 100-150 pár.

Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke: 100.000 Ft.

Fotó: Dr. Kovács Gábor

Bagolyvédelmi programok

- Sérült példányok (lőtt, áramütött, mérgezett, stb.) állatorvosi kezelése, ápolása és visszavadítása a Hortobágyi Nemzeti Park Górési Ragadozómadár Repatriáló Telepén.
- Röpképtelenné vált egyedek ivarszerinti elkülönítése és párokba állítása tenyésztés céljából, s a szaporulat kihelyezése a szabad természetbe.
- A fészkelő uhu állomány növelése (a hazai állatkertek és vadasparkok bevonásával): zárttéri tenyésztésből származó fiókák kihelyezése az ismert és nyilvántartott természetes fészkekbe.
- Élőhelyvédelem: költőüregek kialakítása szikfalakon és művelésből kivont kőbányákban és templomtornyokban.
- Veszélyeztetett fészkek őrzése vagy a fiókák mentése, áttelepítése biztonságosabb helyekre.
- A gazdálkodókkal való egyeztetés a megtalált réti fülesbagoly fészke körüli védőzóna kialakítása érdekében a fiókák kirepüléséig. Kaszálási időpontok módosítása.
- Az uráli bagoly, gyöngybagoly, gatyáskuvik, füles kuvik, macskabagoly, kuvik részére speciális méretű költőládák gyártása és kihelyezése.
- Szekunder toxicitás vizsgálat – a nagyüzemben és a háztartásban engedélyezett rágcsálóirtószerek és származékaik hatásának tesztelése, az egyes bagolyfajokra.
- Veszélyes 20 kV-os elektromos légvezetékek által okozott elhullások mértékének felmérése és a kritikus szakaszok szigetelése.
- Országos gyöngybagolyvédelmi program a költőállomány évi rendszeres felmérése, veszélyeztetettségének megállapítása és aktuális védelmük.

A fenti programok elsősorban az alábbi szervezetek közreműködésével folynak:

Hortobágyi Nemzeti Park, Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület, Dél-Nyírség Bihari Tájvédelmi Egyesület, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány.

A kézre került, sérült ragadozó madarak bejelentését az alábbi címeken lehet megtenni:

Hortobágyi Nemzeti Park

Igazgatóság

4024 Debrecen, Sumen u. 2

Telefon: (52) 349-922

Aggteleki Nemzeti Park

Igazgatóság

7580 Jósavfő, Tengersizem oldal 1.

Telefon/fax: (48) 350-006

Bükki Nemzeti Park

Igazgatóság

3304 Eger, Sánc u. 6.

Telefon: (36) 411-581

Fax: (36) 412-791

Fertő-Hanság Nemzeti Park

Igazgatóság

9435 Sarród-Kócsagvár, Pf.: 4.

Telefon: (99) 370-926

Fax: (99) 371-590

Kiskunsági Nemzeti Park

Igazgatóság

6001 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.

Telefon: (76) 482-611

Fax: (76) 481-074

Duna-Ipoly Nemzeti Park

Igazgatóság

Budapest Hűvösvölgyi u. 52 1525

Budapest Pf.: 86.

Telefon: (1) 200-4033

Fax: (1) 200-1168

Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

1026 Budapest,

Szilágyi E. fasor 61. I/5

Tel.: (20) 314-592; (24) 423-396

Madárrepatriáló telep

Góré,

Telefon: (60) 311-432

Kőszegi Ragadozómadár Telep

9730 Kőszeg, Arborétum u. 2.

Tel.: (94) 362-676

Duna-Dráva Nemzeti Park

Igazgatóság

7625 Pécs, Tettye tér 9.

Telefon/fax: (72) 213-263, 210-747

Balaton-felvidéki Nemzeti Park

Igazgatóság

8200 Veszprém, Vár u. 31.

Telefon: (88) 427-855

Fax: (88) 427-056

Körös-Maros Nemzeti Park

Igazgatóság

5540 Szarvas, Anna-liget Pf.: 72.

Telefon: (66) 313-855

Fax: (66) 311-658

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

1121 Budapest, Költő u. 21.

Telefon/fax: (1) 175-8327